

BOEKBESPREKINGEN

THEATERGESCHIEDENIS

Glynne Wickham, *A History of the Theatre*, Oxford, Phaidon, 1985, 264 p., £ 25 (ISBN 0-7148-2322-8)

Phyllis Hartnoll, *Geschiedenis van het theater*, vertaald door Rob Klinkenberg, Internationaal Theatre Bookshop, Amsterdam, 1987, 312 p., 95 fr. (ISBN 90-6403-149-5)

Glynne Wickham is een der eminentste geleerden op het gebied van de theatergeschiedenis. Hij was de eerste "professor of drama" in Groot-Brittannië en zijn studies over het middeleeuwse toneel zijn gezaghebbend. Van zijn hand verscheen nu ook een volledige geïllustreerde theatergeschiedenis in één volume. Het is een fraai uitgegeven boek waarin vrijwel alle belangrijke ontwikkelingen in het Europese theater met kennis van zaken behandeld worden. Bovendien wijdt de auteur ook een apart hoofdstuk aan het oosterse drama.

Voor Glynne Wickham is het theater zeer nauw verbonden met de religieuze, politieke en sociale context waaraan het mede zijn dynamiek ontleent. Vandaar dat hij het ganse boek door verwijst naar algemeen culturele en maatschappelijke ontwikkelingen. Zijn ruime kijk blijkt tevens uit het feit dat ook opera, ballet en diverse vormen van entertainment (met een interessante uitweiding over de opkomst van de cinema) aan bod komen.

Een onvermijdelijk nadeel van een dergelijk eindelijk overzicht is dat op een en ander niet kan worden ingegaan. Soms moet de lezer het stellen met al te summiere aanduidingen zoals bijvoorbeeld bij de bespreking van de ontwikkelingen in Noord- en Oost-Europa. De wil om volledig te zijn leidt eveneens tot een grote versnippering, waardoor de grote lijnen, hoewel aanwezig in het boek, minder duidelijk naar voren komen. Een voor het Europese theater bepalende tegenstelling als die tussen het open theater en het "picture frame" theater geniet onvoldoende aandacht. Ook bij de behandeling van de moderne periode heb ik het gevoel dat grote "denkers"

als Artaud en Brecht onvoldoende geprofileerd worden.

Glynn Wickhams *A History of the Theatre* is een boek dat met de autoriteit van de "scholar" geschreven is. Recente wetenschappelijke literatuur (bijvoorbeeld G.E. Bentley, *The Profession of Player in Shakespeare's Time*, ten onrechte vermeld als *The Profession of Actor* in de bibliografie) werd in de betreffende hoofdstukken verwerkt. Meer dan eens vindt de lezer stimulerende en interessante uiteenzettingen en formuleringen. Zo geeft de auteur een zeer goede beschrijving van de context waarin het vroeg-christelijke drama ontstond en schetst hij zeer duidelijk de evolutie van de kerkelijke houding ten opzichte van het toneel. Kleine onnauwkeurigheden (op p. 51 Ben Johnson i.p.v. Ben Jonson; op p. 178 "awakening" i.p.v. "Enlightenment" als vertaling voor "Aufklärung") doen geen afbreuk aan het feit dat dit een voortreffelijk naslagwerk is. Het is wel veeleer een boek om te consulteren dan om te lezen.

Het beknoptere, compactere werk van Phyllis Hartnoll, dat reeds van 1968 dateert en in een handige en goedkope editie verscheen in "The World of Art Library" van Thames and Hudson is daarentegen uitstekend leesbaar. Dit boek is nu ook in het Nederlands vertaald door Rob Klinkenberg en uitgegeven door de International Theatre Bookshop te Amsterdam. Wie enigszins vertrouwd is met de theaterstudie kent dus de kwaliteiten van dit boek. De dramatische literatuur en het theater worden hier in een heldere synthese verenigd. Ook de theaterarchitectuur wordt als een decisieve factor in de ontwikkelingsgeschiedenis beschouwd. Veel accurate gegevens zijn efficiënt samengebracht in een aantal goed gestructureerde hoofdstukken die de essentiële ontwikkelingslijnen klaar uittekenen.

Natuurlijk zal men hier en daar een enigszins andere visie verkiezen. Zo denk ik dat het belang van de groep van de hertog van Meiningen, die hier eigenlijk maar een terloopse vermelding krijgt als mediator voor de ideeën van Charles Kean, schromelijk onderschat wordt. Bij deze groep begint immers het moderne Europese regisseurstheater.

Op handige wijze knoopt Phyllis Hartnoll enkele korte, maar duidelijke notities over het oosterse theater vast aan de analyse van de invloeden ervan op het westerse theater, die vanaf het einde van de negentiende eeuw

voelbaar werden. Vermeldenswaard is ook de zeer goede synthese van de moderne periode.

De oorspronkelijke tekst werd aangevuld met een hoofdstuk over het theater in Nederland door Sjaak Overbeeke. Jammer genoeg bleef deze aanvulling beperkt tot Noord-Nederland. Het Engelse origineel schemert af en toe wel eens door in het taalgebruik (in de vermelding "hertog van Saxe-Meiningen" bijvoorbeeld). Ook wordt de genitief (Ibsens werk, Shakespeares stukken) telkens foutief gespeld.

Deze uitgave is een mooie aanvulling van de reeks belangwekkende theaterboeken die Theatre Book International de jongste tijd heeft uitgebracht.

Jozef DE VOS